

УДК 007.304.659.3

Цитування:

Лисинюк М. В. Мова ЗМІ як показник мовної культури сучасного суспільства *Культура і сучасність : альманах*. 2020. № 2. С. 33-38.

Lysyniuk M. (2020). The language of the media as an indicator of the language culture of modern society. *Kultura i suchasnist : almanakh*, 2, 33-38 [in Ukrainian].

Лисинюк Марина Василівна,

доктор філософії, викладачка кафедри зв'язків з громадськістю і журналістики, Київського національного університету культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-0870-2176>
lysyniuk_maryna@i.ua

МОВА ЗМІ ЯК ПОКАЗНИК МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Мета статті – аналіз сучасного стану мови українських ЗМІ як показника мовної культури сучасного суспільства. **Методологія дослідження.** Міждисциплінарний характер дослідження зумовив використання загальнонаукових методів, зокрема неструктуроване систематичне спостереження та описову методику. **Наукова новизна** полягає в узагальненні мовних тенденцій в сучасних ЗМІ, поясненні причин мовних зрушень останніх десятиліть. У статті відзначено панівне становище в стилевій системі нашого часу мови ЗМІ, що стало головним чинником продуктивного функціонування української мови, чинником, що визначає її культурно-історичну та історико-лінгвістичну своєрідність. Крім того, мова ЗМІ виконує в інформаційному суспільстві роль своєрідної моделі національної мови, багато в чому формуючи літературні норми, мовні смаки та уподобання, впливаючи на сприйняття політики, мистецтва, літератури тощо. Звідси нагальна потреба відповідності мови ЗМІ літературним нормам. **Висновки.** У висновках наголошено, що одним із найважливіших напрямів вивчення культурологічного аспекту мови ЗМІ є з'ясування того, як остання впливає на культуру. Суть цього впливу полягає в тому, що мова ЗМІ, яка охоплює практично необмежену тематику, суттєво впливає на літературну мову, а через неї і на культуру. Мова ЗМІ збагачує літературну мову, насичуючи її оціночними оборотами, формуючи відточену мову, розвиваючи прийоми і методи дискусії і полеміки. Розвиваючи літературну мову, мова ЗМІ сприяє і розвитку культури за рахунок таких, наприклад, якостей мови, як гнучкість, багатство, різноманіття функцій. Акцентовано, що сила і перевага публіцистики, що відіграє в мові ЗМІ важливу роль, – в прямому впливові на адресата, аудиторію. Тому місія журналіста полягає в позитивному впливові на масову аудиторію, коригуванні її мотивації, поведінки, світогляду. Зроблено висновок, що мова ЗМІ має бути взірцевою щодо грамотного використання мовного етикету, правильного слововживання, багатства словника, експресивного словотвору. Звернено увагу, що проблемою в мовленні ЗМІ залишається роль неологічної лексики в ЗМІ, яка віддзеркалює поточні процеси в суспільстві. Подальшого дослідження також потребує питання особливостей медійної мови та перспектив її розвитку.

Ключові слова: культура, мова ЗМІ, літературна мова, мовна норма, медійний дискурс.

Lysyniuk Maryna, Ph.D., lecturer at the Department of Public Relations and Journalism, Kyiv National University of Culture and Arts

The language of the media as an indicator of the language culture of modern society

The purpose of the article is to analyze the current state of the language of the Ukrainian media as an indicator of the linguistic culture of modern society. **Research methodology.** The interdisciplinary nature of the study led to the use of general scientific methods, in particular, unstructured systematic observation and descriptive technique. **The scientific novelty** lies in the generalization of linguistic trends in modern media, in explaining the reasons for linguistic shifts in recent decades. The article notes the dominant position in the stylistic system of our time of the language of the media, which has become the main factor in the productive functioning of the Ukrainian language, a factor that determines its cultural, historical, and historical and linguistic originality. In addition, the language of the media plays the role of a kind of model of the national language in the information society, largely shaping literary norms, language tastes, and preferences, influencing the perception of politics, art, literature, and the like. Hence the urgent need to comply with the language of the media literary norms. **Conclusions.** The conclusions note that one of the most important areas of studying the cultural aspect of the language of the media is to find out how the latter affects culture. The essence of this influence lies in the fact that the language of the media, which covers practically unlimited topics, significantly affects the literary language, and through it, the culture. The

language of the media enriches the literary language, saturating it with evaluative turns, forming a refined language, developing techniques, and methods of discussion and polemics. Developing a literary language, the language of the media also contributes to the development of culture due to, for example, the qualities of speech such as flexibility, wealth, and a variety of functions. It is emphasized that the power and advantage of journalism plays an important role in the language of the media - in the direct impact on the addressee, the audience. Therefore, the mission of a journalist is to positively influence the mass audience, to correct its motivation, behavior, and worldview. It is concluded that the language of the media should be exemplary in terms of the competent use of linguistic ethics, correct word usage, the richness of vocabulary, expressive word-formation. Attention is drawn to the fact that the role of neological vocabulary in the media, which reflects the current processes in society, remains a problem in media speech. Further research is also required by the question of the characteristics of the media language and the prospects for its development.

Key words: culture, media language, literary language, language norm, media discourse.

Актуальність теми дослідження. Одним із феноменів культури, безсумнівно, є мова. Саме вона відображає інтелектуально-креативний стан національної культури, національно-специфічний спосіб сприйняття і концептуалізації дійсності, а також когнітивну діяльність носіїв культури. Разом із мисленням мова впливає на мовленнєво-мисленнєву діяльність суспільства, не просто висловлюючи мовний смак епохи, а формуючи мовний ідеал сучасності. Відтак, охорона літературної мови, як джерела мовної норми, є «справою національної важливості, оскільки літературна мова – це саме те, що в мовному плані об'єднує націю» [14, 12]. У цьому контексті роль ЗМІ у процесах формування мовної культури та стереотипів поведінки аудиторії важко переоцінити, адже вплив інформаційного поля ЗМІ на свідомість людини є незаперечним. Панівне становище в стильовій системі нашого часу мови ЗМІ стало головним чинником продуктивного функціонування української мови, чинником, що визначає її культурно-історичну та історико-лінгвістичну своєрідність. Ця теза підтверджується численними дослідженнями, в яких підкреслюється, що «стиль засобів масової інформації очолює ієрархію впливових функціональних сфер літературно-мовної практики. Мова засобів масової інформації, політикуму, розвиток лінгводидактики на національній державній літературно-мовній основі, екстралінгвальні чинники централізації економічного та культурного життя етносу сприяють уніфікації дескриптивної та прескриптивної норм літературної мови, їх поширенню та усвідомленню соціумом» [4, 9].

Безпосередньо в Україні мовна ситуація певною мірою унікальна: неофіційний білінгвізм є особливістю розвитку українського суспільства, як і засобів масової комунікації. Значна частка українських ЗМІ наочно відображає бінальне функціонування мови на всій території нашої

країни. Однак двомовність являє очевидну небезпеку: 1) поширеною стає інтерференція, прояв якої – падіння мовної культури; 2) ситуація ускладнюється і тим, що при певній спорідненості мов їх взаємопроникнення є більш інтенсивним і глибшим, ніж при генетичній мовній віддаленості; 3) багато хто вірить, ніби володіє двома мовами, насправді не знає жодної. Тому сьогодні вкрай важливо осмислити роль мови ЗМІ в нових умовах з урахуванням процесів, що відбуваються в суспільстві загалом і культурі зокрема.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. На сучасному етапі розвитку українського суспільства феномен мови досліджується в працях багатьох вчених, зокрема П. Кононенка та Т. Кононенка [12], С. Єрмоленко [9] та ін. Однак, специфіка предмета дослідження вимагає міждисциплінарного підходу, який є не лише обов'язковою умовою, а й показником актуальності лінгво-культурологічних досліджень. Невипадково соціолінгвістика, психолінгвістика, нейролінгвістика вже завоювали дисциплінарний статус, крім того виникає безліч нових креолізованих (що виникли за допомогою взаємодії двох компонентів) дослідницьких напрямів: лінгвофольклористика (Т. Беценко [3] та ін.), міфолінгвістика (С. Агранович [1] та ін.), етнолінгвістика (О. Потєбня [18] та ін.), етноконфліктологія (Ю. Сорочкін [23]). Разом із тим, виникає нагальна потреба вивчення проблематики мови ЗМІ як віддзеркалення поточних процесів у суспільстві. Таке формулювання проблеми не випадкове, адже сучасні ЗМІ, зважаючи на їхню суспільну значущість, масовість і доступність, істотно впливають на духовні процеси, формують ціннісні настанови і, врешті решт, змінюють аксіологічну картину соціуму.

Різні аспекти функціонування ЗМІ в суспільстві розглядаються в численних наукових розвідках. Так, мас-медійний дискурс є предметом

грунтовних досліджень українських мовознавців: Н. Бабич [2], О. Білянської [6], О. Мітчук [16], О. Пономаріва [17], О. Сербенської [19], О. Стишова [24] та ін. Питання культури теле- та радіоэфіру розглянуто в праці мовознавця І. Залінської [11]; мовну культуру та помилки досліджували Х. Білограць та А. Нечипір [5], Ю. Єлісовенко [8], О. Сербенська [20], О. Штурнак [25]; культуру фахової мови журналіста – М. Яцимирська [26]; стилістичні особливості україномовного контенту блогів мережі інтернет – С. Зайцева [10]; питання мовної практики, динаміки лексичної та граматичної норми – С. Єрмоленко [15] та ін. Усі ці процеси потребують наукового осмислення з точки зору культурології як нового напрямку в суспільно-науковому знанні.

Отже, метою статті є аналіз сучасного стану мови українських ЗМІ як показника мовної культури сучасного суспільства.

Викладення основного матеріалу. У ХХІ столітті внаслідок масштабного розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій, стрімкого розширення масових комунікацій, поширення інтернету і видозміни традиційних ЗМІ, мова мас-медіа і тексти масової комунікації, або медіатекстів, стали однією з найпопулярніших форм функціонування мови в сучасному суспільстві. «Взаємодіючи з усіма функціональними стилями, засвоюючи і переробляючи їх одиниці відповідно до чинних настанов, мова ЗМІ створює нову реальність» [22, 23]. Так, мова ЗМІ характеризується певним набором мовностилістичних властивостей та ознак. Однак, питання про її увиразнення як окремого функціонального стилю вирішується досить складно через відсутність системного опису її внутрішньої функціонально-стильової організації [13, 13]. Між тим, мова ЗМІ виконує в інформаційному суспільстві роль своєрідної моделі національної мови, багато в чому формуючи літературні норми, мовні смаки та уподобання, впливаючи на сприйняття політики, мистецтва, літератури тощо.

Разом із тим, у сучасному масмедійному дискурсі спостерігається: а) тенденція до розмивання чітких стильових меж, і внаслідок цього – поширення елементів некодифікованої розмовної мови навіть в таких, здавалося б, строгих жанрах, як новини, інформаційно-аналітичні програми, коментарі оглядачів; б) тяжіння до виокремлення мови ЗМІ як окремого і самостійного функціонального стилю. Іншими словами, з одного боку, у ЗМІ як в найбільш оперативних засобах інформації першочергово

відтворюються активні процеси лексичних, стилістичних та інших змін, а з іншого – у ЗМІ порушуються нормативні обмеження у користуванні мовою. По суті відбувається неконтрольоване змішання книжково-письмових та усно-розмовних мовних особливостей, а це зумовлює загальне зниження мовної культури.

Мова як чинник національної культури, засіб ідентифікації народу і, врешті-решт, культурна цінність, акумулює духовну культуру й одночасно відображає традиції народу, його світогляд. Саме літературна мова є мовою освічених людей. Від рівня вживання літературної мови в певному суспільстві багато в чому залежить формування культурних цінностей і поведінкових тактик наступних поколінь носіїв мови. Звідси нагальна потреба відповідності мови ЗМІ літературним нормам, оскільки саме ЗМІ вважаються (вільним або мимовільним) розповсюджувачем ненормативної мови, негативно впливаючи на мовні смаки читача/слухача/глядача. Оскільки недбале оформлення тексту знижує рівень довіри до нього вдумливого, освіченого читача і руйнує комунікативний зв'язок між автором і читачем/слухачем/глядачем, на який розраховує автор, ЗМІ повинні не просто гармонізувати мовне спілкування в ЗМІ, а нести відповідальність перед суспільством за чистоту і правильність вживання української мови. Натомість спостерігається ситуація порушення журналістами і ведучими сполучуваності слів у реченні, неправильне утворення граматичних форм, помилковий вибір слів, вживання лексем у невластивому їм значенні, велика кількість варваризмів і стилістичних запозичень тощо. Тележурналісти порушують елементарні правила вимови звуків, звукосполучень, граматичні та лексичні норми, неправильно наголошують слова, також їм часто бракує ораторської майстерності. Подібна мовна недбалість призвела до збідніння мовної культури, до безкарного використання в публічних промовах лайливої, нецензурної, повсякденної лексики. Це стає нормою мовної поведінки.

Внаслідок такої ситуації не просто падає репутація професії журналіста в суспільстві, а гальмується розвиток журналістики. «Журналіст повинен пам'ятати, що його основний інструмент – рідна мова. І саме журналіст в кінцевому рахунку за неї відповідає. Бодай тому, що говорить і пише частіше за інших. Та ще публічно!» [7, 70]. Проблема відповідальності журналістів перед своїм читачем зараз надзвичайно актуальна. Для теле- і

радіожурналістів професійно значущим є вміння грамотно вибудовувати свою промову (слідувати нормам мови; дотримуватися законів логіки і враховувати особливості стилю при побудові фраз, домагатися виразності та емоційної насиченості, використовуючи багатство мови). Йдеться про культуру мовлення – знання того, як можна або не можна говорити (прийнято / не прийнято) в межах конкретної культури в тій чи іншій ситуації. Тож культуру мовлення журналіста доцільно оцінюватися з точки зору майстерності його усної та письмової мови з урахуванням їх особливостей.

Варто визнати, що на розвиток мови впливають не лише ЗМІ, а й різні соціокультурні чинники, такі, як: міжмовні контакти, мовна політика, розвиток економіки, науки, культури, соціальні катаклізми. По суті, зміни, що відбулися в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. в українській мові, це відображення нестабільності в нашій країні, що проявляється в докорінній перебудові влади, економіки, світогляду, в протистоянні оцінок, поглядів, способу життя людей, зміні ціннісних пріоритетів тощо. Сучасний медійний дискурс позначений тенденціями демократизації та інтелектуалізації, пов'язаними з перетвореннями в суспільному житті. Так, демократизація призвела до зміцнення позицій розмовної мови, посилення складової вербальної комунікації, а це увиразнило процеси розхитування літературної норми української мови. «Прямий ефір вивів на офіційний екран телевізора спонтанну усну мову з неминучими для неї помилками мови <...>, що призвело не лише до їх поширення серед населення, а й їх санкціонування» [21, 6]. Більше того, для кінця ХХ ст. була характерна активна жаргонізація, викликана відсутністю спеціальної освіти у нових журналістів, а також тим, що вони помилково розуміли сутність демократизації мови. Прямий ефір і відсутність цензури звільнили усне мовлення від раніше прийнятих правил, що призвело до зниження рівня культури медійної мови, до її орієнтації на розмовну мову і просторіччя і навіть поширення ненормативної лексики в різних соціальних групах населення, чому сприяли і ЗМІ. Між тим, наслідком демократизації мови стало й повернення в ужиток офіційного усного мовлення (в радянський період озвучувалась тільки письмова); можливість вираження альтернативних думок різними мовними способами; відмова від радянського офіціозу та формування різних ідіостилів журналістів і медійних видань. По суті, відбулася лібералізація мови, мовних норм у пресі, виникнення

принципово інших стилістичних стандартів у нових мас-медіа. Таким чином, злиття книжності і розмовності, розмивання в текстах ЗМІ меж офіційного і неофіційного, суспільного телебачення і побутового спілкування можна пояснити прагненням журналістів реалізувати основну мету сучасних ЗМІ – наближеність до адресата. Доречно відзначити, що вживання жаргонізмів – не завжди зло. Жаргонізми є відображенням певної спеціалізації тексту, при цьому їх використання завжди відображає мовну культуру, лексичний такт і майстерність автора. Інколи жаргонізми – це необхідна умова комунікації професіоналів.

Тенденція до інтелектуалізації пов'язана з необхідністю при сприйнятті тексту користуватися спеціальними знаннями, а також з ускладненням смислу, що вимагає додаткових зусиль читача при сприйнятті та інтерпретації тексту, зміст якого включає смисли, не виведені з семантики складових його одиниць. «У газетних публікаціях автор не просто передає певну мовленнєву інформацію, але головним чином оцінює її, формулює проблеми, з нею пов'язані, прогнозує розвиток подій і пропонує найбільш вдалі, з його точки зору, шляхи вирішення заявленої проблеми. Ці завдання вимагають від автора і читача здійснення складних розумових дій. Це вкотре підтверджує тезу про те, що мова не лише передає інформацію, а й впливає на особистість, формує її, змінює картину світу, і, відповідно, опосередковано змінює й суспільне життя. Тим самим мову слід розглядати не просто як лінгвістичну категорію, а як соціокультурну.

Отож, складність сучасної мовної ситуації – в її багатовимірності. У загальних мовних процесах беруть участь не лише «старі» чинники, такі, як взаємодія функціональних стилів, розмовна мова, яка протиставляється книжковій, просторіччя, діалекти, які практично втратили значення, жаргони, а й нові, наприклад інтернет, роль якого дедалі зростає. У цих умовах мова ЗМІ відіграє роль об'єднавчого чинника, своєрідного полігону, на якому випробовується взаємодія найрізноманітніших засобів. Будучи за своєю природою дуже проникною, масова комунікація включає в себе все, що має суспільне значення. Таким чином, мову ЗМІ (масової комунікації) можна визначити як широку функціонально-стильову єдність, в межах якої об'єднуються мовні засоби різних функціональних стилів (насамперед газетно-публіцистичного), а також нелітературних засобів (просторіччя, жаргони). Критерієм включення слугують якості мовної одиниці –

експресивність, що має оціночний характер, зручність (стислість) номінації та ін. Слід підкреслити, що ці критерії є широкими і гнучкими, що відповідає сутності масової комунікації, яка охоплює практично всі сфери життя суспільства.

Висновки. Будучи складовою культури, мова опосередковано впливає на неї завдяки вдосконаленню форм і засобів мови в певній галузі культури – з метою вираження певних концептів і понять, трансформації мовних значень для передання необхідних, подекуди тонких нюансів. Мова ЗМІ, що охоплює доволі широку тематику, що включає і культуру, робить свій внесок у ці процеси, суттєво впливаючи на літературну мову, а через неї і на культуру. Мова ЗМІ збагачує літературну мову, насичуючи її оціночними оборотами, формуючи відточену мову, розвиваючи прийоми і методи дискусії і полеміки. Такі, наприклад, якості мови, як гнучкість, багатство, різноманіття функцій, сприяють і розвитку культури.

Перевага публіцистики, що відіграє в мові ЗМІ важливу роль, – в прямому впливові на адресата, аудиторію. Відтак, місія журналіста – позитивно впливати на масову аудиторію, коригувати її мотивацію, поведінку, світогляд. Мова ЗМІ має бути взірцевою щодо грамотного використання мовного етикету, правильного слововживання, багатства словника, експресивного словотворення. Однією з проблем в мовленні ЗМІ залишається роль неологічної лексики в ЗМІ, яка віддзеркалює поточні процеси в суспільстві. Подальшого дослідження також потребує питання особливостей медійної мови та перспектив її розвитку.

Література

1. Агранович С.З., Саморукова И.В. Гармония – цель – гармония. Москва : МИСиС, 1997. 487 с.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови: навч. посіб. Львів: Світ, 2003. 432 с.
3. Беценко Т.П. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту в сучасному науково-освітньому філологічному вимірі // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2017. Вип. 12. С. 18–22.
4. Биби́к С.П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення: комунікативно-прагматичний та нормативний аспекти : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2013. 41 с.
5. Білограць Х., Нечипір Х. Мовностилістичні помилки ведучих українських телеканалів // Вісник

Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Журналістські науки. 2019. № 3. С. 129–135.

6. Білянська О. Мовна агресія як антипод культури мовлення // Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць. Львів, 2003. С. 35–42.

7. Горбаневский М. В. Об ответственности за слово // Русская речь. 2007. №1. С. 69–73.

8. Єлісовенко Ю. П. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці // Стиль і текст. Київ, 2001. С. 45–52.

9. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови) / відп. ред. Л. О. Пустошвіт. Київ : Довіра, 1999. 431 с.

10. Зайцева С. Реалізація комунікативної функції мови в інтернет-блозі // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Сер. «Филология. Социальные коммуникации». Т. 25 (64). № 1. Симферополь, 2012. С. 71–75.

11. Залінська І.Я. Комунікативні ознаки української мови в прямому радіо та телебаченні : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2012. 20 с.

12. Кононенко П., Кононенко Т. Українознавство ХХІ століття: стан, проблеми, перспективи розвитку як системи інтегративних знань // Українознавство. 2013. № 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2013_2_3 (дата звернення : 15.04.2018).

13. Кривенко Б.В. Язык массовой коммуникации: лексико-семиотический аспект. Воронеж, 1993. 136 с.

14. Культура русской речи / под ред. проф. Л.К. Граудиной и проф. Н.Р. Ширяева. Москва, 1999. 560 с.

15. Літературна норма і мовна практика / [Єрмоленко С.Я., Биби́к С.П., Коць Т.А. та ін.] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин, 2013. 320 с.

16. Мітчук О. Нова суспільно-політична лексика сучасних ЗМІ // Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць. Львів, 2003. С. 43–51.

17. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ : Либідь, 2013. 359 с.

18. Потебня А. А. Мысль и язык. Киев : Наука, 1993. 590 с.

19. Сербенська О. А. Ефірне мовлення у взаєминах з усною мовою // Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць. Львів, 2002. С. 32–37.

20. Сербенська О. Суржик: “низька мова” безлад чи мовна патологія // Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць. Львів, 2001. С. 23–28.

21. Сиротинина О. Б. Положительные и негативные следствия двадцатилетней "свободы" русской речи // Проблемы речевой коммуникации. 2008. Вып. 8. С. 8–13.

22. Солганик Г. Я. О структуре и важнейших параметрах публицистической речи (языка СМИ) //

Язык современной публицистики. Москва, 2005. С. 13–30.

23. Сорокин Ю. А. Этническая конфликтология. Самара : Русский лицей, 1994. 94 с.

24. Стишов А.О. Українська лексика кінця ХХ століття: (На матеріалі мови засобів масової інформації). 2-ге вид., переробл. Київ : Пугач, 2005. 388 с.

25. Штурнак О. Порушення мовних норм на українських телеканалах (УТ-1, 1+1, ІНТЕР) // Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць. Львів, 2003. С. 51–57.

26. Яцимирська М. Культура фахової мови журналіста. Львів : ПАІС, 2004. 332 с.

References

1. Agranovich, S. Z., Samorukova, I. V. (1997). Harmony - the goal is harmony. Moscow: MISiS [in Russian].

2. Babych, N. D. (2003). Practical stylistics and culture of the Ukrainian language. Lviv: Svit [in Ukrainian].

3. Betsenko, T. P. (2017). Linguo-cultural analysis of the literary text in the modern scientific and educational philological dimension. *Actual problems of philology and translation studies*. 2017. Vol. 12. pp. 18–22 [in Ukrainian].

4. Bibik, S. P. (2013). Oral literary language in the Ukrainian culture of everyday life: communicative-pragmatic and normative aspects: Abstract of the Ph.D. thesis. Kyiv [in Ukrainian].

5. Bilograts, H., Nechypir, H. (2029). Linguistic errors of leading Ukrainian TV channels. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Journalistic Sciences*. 2019. No. 3. pp. 129–135 [in Ukrainian].

6. Bilyanska, O. (2003). Language aggression as the antipode of speech culture. *Television and radio journalism*. Lviv, pp. 35–42 [in Ukrainian].

7. Gorbanevsky, M. V. (2007). About responsibility for the word. *Russian speech*. 2007. No. 1. pp. 69–73 [in Russian].

8. Yelisovento, Y. P. (2001). Culture and speech technique in television and radio journalism. *Style and text*. Kyiv, pp. 45–52 [in Ukrainian].

9. Ermolenko, S. Y. (1999). Essays on Ukrainian literature (stylistics and culture of language) / resp. ed. L. O. Wildflower. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].

10. Zaitseva, S. (2012). Implementation of the communicative function of language in the Internet blog. *Scientific notes of the V.I. Vernadsky. Series "Philology. Social communication"*. Vol. 25 (64). No. 1. Simferopol. pp. 71–75 [in Ukrainian].

11. Zalinskaya, I. Ya. (2012). Communicative features of the Ukrainian language in live radio and television: Abstract of Ph.D. thesis. Kyiv [in Ukrainian].

12. Kononenko, P., Kononenko, T. (2013). Ukrainian studies of the XXI century: state, problems, prospects of development as a system of integrative knowledge. *Ukrainian studies*. No. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2013_2_3 (access date: 15.04.2018) [in Ukrainian].

13. Krivenko, B. V. (1993). The language of mass communication: the lexico-semiotic aspect. Voronezh [in Russian].

14. Culture of Russian speech (1999). ed. prof. L.K. Graudina and prof. N.R. Shiryaeva. Moscow [in Russian].

15. Literary norm and language practice (2013). [Yermolenko SY, Bibik SP, Kots TA etc.]; for order. S. Ya. Yermolenko. Nizhyn [in Ukrainian].

16. Mitchuk, O. (2003). New socio-political vocabulary of modern media. *Television and radio journalism: collection. scientific method wash*. Lviv, pp. 43–51 [in Ukrainian].

17. Ponomariv, O. (2013). Ukrainian word for all and for everyone. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

18. Potebnya, A. A. (1993). Thought and language. Kiev: Nauka [in Russian].

19. Serbenska, O. A. (2002). Broadcasting in the relationship with oral language. *Television and radio journalism: collection. scientific method wash*. Lviv. pp. 32–37 [in Ukrainian].

20. Serbenska, O. (2002). Surzhyk: "low language" disorder or language pathology. *Television and radio journalism: collection. scientific method wash*. Lviv. pp. 23–28 [in Ukrainian].

21. Sirotinina, O. B. (2008). Positive and negative consequences of twenty years of "freedom" of Russian speech. *Problems of speech communication*. Issue. 8, pp. 8–13 [in Russian].

22. Solganik, G. Ya. (2005). On the structure and the most important parameters of publicistic speech (the language of the media). *Language of modern journalism*. Moscow. pp. 13–30 [in Russian].

23. Sorokin, Yu. A. (1994). Ethnic conflictology. Samara: Russian Lyceum [in Russian].

24. Stishov, A. O. (2005). Ukrainian vocabulary of the late twentieth century: (On the material of the language of the media). 2nd ed., Reworked. Kyiv: Pugach [in Ukrainian].

25. Shturnak, O. (2003). Violation of language norms on Ukrainian TV channels (УТ-1, 1+1, ІНТЕР). *Television and radio journalism: collection. scientific method wash*. Lviv. pp. 51–57 [in Ukrainian].

26. Yatsimirskaya, M. (2004). The culture of the professional language of the journalist. Lviv: PAIS [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.07.2020

Отримано після доопрацювання 28.09.2020

Прийнято до друку 07.10.2020